

Öğretim Liderliği

Mehmet ŞİŞMAN

— 6. Baskı —

Prof. Dr. Mehmet ŞİŞMAN

ÖĞRETİM LİDERLİĞİ

ISBN 978-975-6802-70-0
DOI 10.14527/9789756802700

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2018, PEGEM AKADEMI

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik, kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayinevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayinevidir**. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** ve **Pegemindeks.net** tarafından yayınları taranmaktadır; indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilmektedir.

6. Baskı: Ocak 2018, Ankara

Yayın-Proje: Özlem Sağlam
Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kuşcuoğlu
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Özyurt Matbaacılık
Büyük Sanayi Zübeyde Hanım Mah. Süzgül Cad. No: 9
İskitler/Altındağ/ANKARA
Tel: (0312) 384 15 36

Yayıncı Sertifika No: 36306
Matbaa Sertifika No: 13385

İletişim

Karanfil 2 Sokak No: 45 Kızılay / ANKARA
Yayınevi: 0312 430 67 50 - 430 67 51
Yayınevi Belgeç: 0312 435 44 60
Dağıtım: 0312 434 54 24 - 434 54 08
Dağıtım Belgeç: 0312 431 37 38
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net

Prof. Dr. Mehmet ŞİŞMAN

İlkokul, ortaokul ve lise eğitimini Eskişehir’de tamamladıktan sonra 1976 yılında Erzurum’da Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü’nden mezun oldu. 1976–1986 yılları arasında Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı çeşitli ortaöğretim kurumlarında ve Eskişehir Eğitim Enstitüsü’nde toplam on yıl öğretmenlik yaptı.

Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi Anabilim Dalında, 1986 yılında Anadolu Üniversitesi’nde yüksek lisansını; 1993 yılında da Hacettepe Üniversitesi’nde doktorasını tamamladı. Aynı anabilim dalında 1997’de doçent, 2003 yılında profesör oldu.

1986–1995 yılları arasında Anadolu Üniversitesi’nde görev yapan yazar, 1995 yılında Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü’ne atandı. Bu üniversitede Eğitim Fakültesi’nin kuruluş çalışmalarını yürüttü ve 1998 yılında Eğitim Fakültesi’ne atandı. 2003–2005 yılları arasında Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi’nde öğretim üyesi olarak görev yapan yazar, Mart 2012 tarihinden itibaren YÖK Yürütme Kurulu Üyeliğine seçildiğinden Eskişehir Osmangazi Üniversitesi’nden ayrılmış olup, halen YÖK Yürütme Kurulu Üyesi olarak görevine devam etmektedir.

Eğitimle ilgili ulusal ve uluslararası çeşitli dergilerde yayımlanmış makaleleri bulunan yazar, *Örgüt Kültürü*, *Örgütler ve Kültürler*, *Öğretim Liderliği*, *Eğitimde Mükemmellik Arayışı*, *Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi*, *Öğretmenliğe Giriş kitaplarının yanında Eğitimde Toplam Kalite Yönetimi*, *Eğitim ve Okul Yöneticiliği El Kitabı*, *Bir İnsan Olarak Okul Müdürü*, *Okul Törenleri* adlı kitapların ortak yazarları, *Sınıf Yönetimi* adlı kitabın da editörleri arasında yer almaktadır. Ayrıca yazarın ulusal ve uluslararası düzeyde çeşitli bilimsel toplantı ve kongrelerde sunulmuş bildirileri bulunmaktadır.

Yazar, alanyla ilgili ulusal ve uluslararası düzeydeki çeşitli akademik dergilerde hakemlik yapmakta, lisans ve lisansüstü düzeyde dersler vermekte ve alanyla ilgili araştırma ve yayım faaliyetlerini sürdürmektedir.

ÖN SÖZ

Okul müdürü, okulun ve okul programının yönetiminden, öğrenmenin gerçekleşmesinden ve okulun başarısından birinci derecede sorumlu görülen kişidir. Bu nedenle bir okulun başarı ya da başarısızlığı, bir bakıma müdürün başarı ya da başarısızlığıyla açıklanır. Okulun yönetiminde en yetkili kişi olarak müdürün sahip olduğu bazı yasal güç ve yetkiler, onun okulu yönetmesinde ve başarılı kılmasında tek başına yeterli değildir. Bunun ötesinde okul yöneticilerinin sahip olmaları gereken çeşitli yeterlik alanlarından söz edilebilir. Bunlardan biri de okul yöneticilerinin iyi bir lider ve özellikle de öğretim lideri olmaları gereğidir.

Okul, sadece öğrenciler için değil, öğretmenler, veliler, okul çalışanları ve toplum için bir öğrenme yeridir. Okulun temel işlevlerinden biri, herkesin öğrenmesini sağlamaktır. Okul müdürü, söz konusu öğrenmelerin gerçekleşebilmesi için gerekli kaynakları sağlayan, ortamı hazırlayan, öğrenmeyi kolaylaştıran ve böylece öğrenmeye liderlik yapan kişidir.

Bir okul müdürünün okulda yapması gereken çok çeşitli görevlerden söz edilebilirse de okulun temel işlevinin “öğrenmeyi sağlamak” olmasına bağlı olarak onun, okuldaki zamanının çoğunu esas itibarıyla eğitim-öğretim ve öğrenmeyle ilgili işlere ayırması gerekir. Oysa araştırmaların sonuçlarına göre çoğu okul yöneticileri, okuldaki zamanlarının büyük bir kısmını eğitim-öğretim dışındaki başka konulara ayırmaktadır.

Okul yöneticilerinin liderliği, özellikle 1980’lerden itibaren etkili ve başarılı okullar üzerinde gelişmiş ülkelerde yapılan araştırmalarla birlikte yeniden gündeme gelir. Okul yöneticilerinin liderlik davranışları üzerinde geçmişte de çeşitli araştırmalar yapılmış olmasına karşılık bu yıllardan itibaren eğitim ve okul yönetiminde yeni bir liderlik kavramlaştırması olarak *öğretim liderliği*, sıkça söz konusu olmaya başlar. Böylece okul yöneticiliğinden daha çok *eğitim ve öğretim liderliği* ifadeleri tercih edilir.

Bu çalışmalara paralel olarak okul yöneticisi yetiştirmeye dönük programlarda bazı değişiklikler gündeme gelmiş; okul yöneti-

cilerinin aynı zamanda birer eğitim ve öğretim lideri olarak yetiştirilmesi, eğitim ve okul yöneticisi yetiştirme programlarında temel amaç olmuştur. Türkiye’de eğitim ve okul yöneticisi adayı yetiştirmeye dönük lisansüstü programlar ve bunlardan mezun olan yönetici sayısı oldukça sınırlıdır. Yakın zamanlarda Türkiye’de Milli Eğitim Bakanlığı’nca eğitim ve okul yöneticisi atamalarıyla ilgili olarak bazı standartlar geliştirilmeye çalışılmıştır. Ancak eğitimle ilgili mevzuat incelendiğinde Türkiye’de okul müdürlerinden liderlikten daha çok yöneticilik yapmaları beklendiği söylenebilir.

Türkiye, 2000’li yıllara, başka konularda olduğu gibi eğitimle ilgili pek çok sorunla birlikte girmektedir. Merkezi yönetimler tarafından eğitim sistemiyle ilgili olarak hazırlanan değişim stratejileri yanında, yarının okul yöneticilerinin her yönden güçlendirilerek bu sorunların üstesinden gelebilecek şekilde yetiştirilmesi, değişimin toplum ve okul merkezli olarak düşünülmesi, çok yönlü önem taşımaktadır. Bu kitap, Türkiye’yi yarınlara taşıyacak okul yöneticileri için ufuk açıcı bir rehber olarak düşünülmüştür.

Bu kitapta eğitimde liderlik ve öğretim liderliği, bazı ülkelerde bu konuda yapılmış araştırmaların taranmasıyla analiz edilmiştir. Teori ve uygulama karşılaştırılarak bazı sonuçlara ulaşılmaya çalışılmıştır. Kitabın, eğitim ve okul yönetimi alanında lisansüstü eğitim gören öğrencilere, araştırmacılara, okul yöneticilerine olduğu kadar, eğitim ve okul yönetimine ilgili duyan herkese yararlı olacağı beklenmektedir. Okuyuculardan gelecek olumlu eleştiri ve katkıların kitabın gelecek baskılarında kusurlarının en aza indirmesi umulmaktadır.

Kitabın bu baskısının düzenlenmesinde emeği geçen Prof. Dr. Engin Karadağ ve Yrd. Doç. Dr. Elif Aydoğdu’ya, basımını gerçekleştiren başta Pegem Akademi Yayınları yöneticisi Servet Sarıkaya olmak üzere, Pegem Akademi takımına teşekkür eder, kitabın okuyuculara yararlı olmasını dilerim.

Prof. Dr. Mehmet ŞİŞMAN

Ankara, 2018

Birinci Baskı ÖNCESİNDE

Elinizdeki yapıtı, oluşum sürecinde izlemek ve basım öncesinde görmek olanağı sağladıkları için yazara ve basımcıya teşekkür ederim. Dr. Şişman'ın yazdıklarını izlerken yaşantılarım yoluyla evrimleşen eğitim ve okul yönetimine ilişkin düşüncelerimin önemli bir dilimini onunla paylaştığımı, daha geniş kapsamda dayanaklara ulaştığımı sezinledim.

Liderliğe ilişkin düşünce kalıplarımızın değişmesi doğaldır. Olayların seyrini “dünyanın gidişatını değiştirecek” evrensel boyutta liderler beklenmiyor artık. Şimdi ulusal, bölgesel hatta yerel liderler dönemi yaşanmaktadır. Diğer taraftan liderliğin doğuştan getirilen bir yeterlik mi olduğu ya da, geleneksel, “olaylar mı liderleri yaratır, yoksa liderler mi olayları yaratır?” sorgulamaları da orta öğretim münazaralarında kaldı. 21. yüzyılın ortak kabulü, “liderlerin yetiştirileceği ve geliştirilebileceğidir.” Bu iki yaklaşım yeni bir durumu yaratmıştır. Artık örgüt ortamında her yönetim düzeyinde, liderlik yeterlikleri geliştirilmiş, “yetiştirilmiş”, “lider yöneticilere” gereksinim duyulmaktadır.

Değişmek zorunda olan eğitim sistemi için yıllardan beri sürdürülen “beyaz atlı şövalye” beklentisi, umut olmaktan çıkmıştır. Türkiye eğitim sisteminin kurtuluşunun ancak “okuldan” olacağı giderek daha çok kabul gören bir yaklaşım olarak algılanmaya başlanmıştır. Bu nedenle okul yöneticilerinin liderlik özelliği şimdi ön plana çıkmaktadır. Yöneticiler varolanı korur ve sürdürür. Liderler örgüte yenilik getiriler, bu eylemleri ile önderlik ettikleri takımları tarafından kabul edilirler ve takdir görürler. Bu anlamda “başöğretmen” terimi “okul müdürü” teriminden daha anlamlı ve kapsamlıdır.

Okulun işlevi, öğretim yoluyla bireyi farklılaştırmaktır. Bu anlamda okulda gerçekleştirilen etkinlik öğretimdir. Okul yöneticisinden beklenen, okulunu mükemmelleştirmek için öğretimin etkililiğini artırmaktır.

Okul müdürünün bu yeni rol tanımı okulda yöneticiyi, öğretim liderliği konumuna getirmektedir. Dr. Şişman okulda yöneticilikten liderliğe geçişin ve öğretim etkinliği üzerinde kilitlenişin dizgesel çözümlemesi ile alana yeni bir soluk getiriyor. Şimdi sıra, öğretim liderliğine soyunanlar ile öğretim liderlerini yetiştirmeyi üstlenenlerde. Onlar için kitabı okumak, düşünmek, uygulamak sonuçlarını yazara ulaştırmak kalıyor.

Ankara, 7 Mart 2002

Prof. Dr. Aytaç Açıkalın

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
Ön Söz.....	v
Birinci Baskı Öncesinde	vii
İçindekiler.....	ix

1.BÖLÜM YÖNETİM VE LİDERLİK

Liderlik Kavramı.....	1
Liderlik Tanımları.....	2
Liderlikle İlgili Bazı Teoriler	4
Liderlikle İlgili Yaklaşımların Değerlendirmesi	7
Liderlikle İlgili Yeterlikler.....	10
Liderin Sahip Olması Öngörülen Güçler	11
Farklı Toplum ve Kültürlerde Liderlik.....	12
Liderlik Alanları	13
Örgütler Açısından Liderlik.....	13
Yönetici ve Lider Karşılaştırması.....	15

2.BÖLÜM EĞİTİM VE OKUL YÖNETİMİNDE LİDERLİK

Okul Yöneticilerinin Görevi ve Liderliği.....	18
Okul Yöneticilerinin Görevleri	20
Okul Yöneticilerinin Liderliği.....	21
Okulun Sonuçları Üzerinde Müdürün Etkileri	25
Müdürün Okulun Sonuçları Üzerinde Doğrudan Etkisi	31
Müdürün Okulun Sonuçları Üzerinde Dolaylı Etkisi.....	32

Okulun Sonuçları Üzerinde Arka Plan Etkiler	32
Okulun Sonuçları Üzerinde Çok Yönlü Etkiler	32
Etkili Okullarda Liderlik.....	33
Etkili Okul Yöneticilerinin Liderlik Özellikleri	34
Etkili Yöneticilerin Liderlik Özelliklerinin İncelenmesi	39
Etkili ve Etkili Olmayan Okulların Bazı Özellikleri.....	41
Okulun Yeniden Yapılandırılması ve Liderlik	43
Öğretim Liderliği ve Öğretimin Denetimi.....	45

3.BÖLÜM

OKULDA ÖĞRETİM LİDERLİĞİ

Öğretim Liderliğinin Tanımı	49
Okul Kademeleri Yönünden Öğretim Liderliği.....	52
Farklı Toplumlar Açısından Öğretim Liderliği	53
Öğretim Liderliğinin Boyutları	54

4.BÖLÜM

MÜDÜRÜN ÖĞRETİM LİDERLİĞİ

DAVRANIŞ BOYUTLARI

Okulun Vizyon ve Misyonunun Yönetimi	66
Okulun Vizyon ve Misyonunun Belirlenmesi	66
Okul ve Eğitim Amaçlarının Belirlenmesi.....	67
Okulun ve Eğitimin Amaçlarının Paylaşılması	68
Okul Amaçlarının Uygulamaya Yansıtılması	70
Kaynakların Amaçları Gerçekleştirmeye Yoğunlaştırılması	70
Öğrencilerle İlgili Yüksek Standartlar Oluşturulması	71
Okul Programının ve Öğrenmenin Yönetimi.....	72

Okulun Eğitim Programının Oluşturulması	72
Okul Programında Beklentilerin Dikkate Alınması	73
Programlar Arasında Koordinasyonun Sağlanması	74
Programla İlgili Materyallerin Sağlanması	74
Programda Temel Beceriler Üzerinde Yoğunlaşılması.....	75
Öğrenci Gelişimi Konusunda Toplantılar Yapılması.....	75
Program Geliştirme İhtiyaçlarının Belirlenmesi.....	76
Okul Programının Değerlendirilmesi ve Geliştirilmesi	76
Okulda Geçen Zamanın Etkili Yönetilmesi.....	77
Sınıfta Zamanın Planlanması ve Etkili Kullanılması.....	78
Öğrenci Gelişiminin Değerlendirilmesi.....	79
Öğrenme Sürecinin Denetlenmesi ve Değerlendirilmesi	79
Öğrencilerle Yakın Temas Halinde Olunması	79
Öğrenci Gelişiminin ve Başarisının Sürekli İzlenmesi.....	80
Öğrencilerle İlgili Ortak Standartlar Oluşturulması	80
Öğrencilerin Durumlarıyla İlgili İstatistikler Tutulması	81
Okul Başarisı Hakkında İlgililerin Bilgilendirilmesi	81
Öğrenci Başarisının Tanınması ve Ödüllendirilmesi	81
Okul Kadrosunun Geliştirilmesi	82
Müdürün Okul Kadrosu İçin Bir Model Olması	83
Öğretmenlerin İhtiyaç Duyduğu Kaynakların Sağlanması	83
Okul Kadrosunun Performansının Değerlendirilmesi	84
Öğretmenlerle Sürekli İletişim Halinde Olunması	84
Öğretmenlere Mesleki Gelişme Fırsatları Hazırlanması.....	85
Çalışanların Yenilik ve Risk Alma Konusunda Teşvik Edilmesi... 86	
Öğretmenler Arasında Bilgi Paylaşımının Sağlanması	86
Çalışanların Başarislarının Ödüllendirilmesi	87
Okul İkliminin ve Kültürünün Yönetimi	87
Paylaşma ve Güvene Dayalı Öğrenme İklimi Oluşturulması.....	88
Örgütsel Çatışmaların Etkili Bir Biçimde Yönetilmesi.....	89
Okulda Takım Ruhu ve Biz Anlayışının Yerleştirilmesi.....	90

Örgütsel Değişmenin Başlatılması ve Yönetilmesi	90
Okul Çevresinin Yönetimi.....	91
Çevrenin Okula Katılım ve Desteğinin Sağlanması	91
Ailenin Okula Katılım ve Desteğinin Sağlanması.....	91

5.BÖLÜM

ÖĞRETİM LİDERLİĞİYLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar.....	96
Öğretim Liderliği ve Okulun Etkililiği	96
Öğretim Liderliği ve Okulun Öğrenci Başarısı	101
Öğretim Liderliği ve Okulun İklimi	106
Öğretim Liderliği ve Bireysel-Bağlamsal Değişkenler	108
Öğretim Liderliği ve Öğretimin Denetimi.....	115
Öğretim Liderliğiyle İlgili Diğer Araştırmalar	118
Türkiyede Yapılan Araştırmalar	124
Öğretim Liderliği ve Bireysel-Bağlamsal Değişkenler	124
Bazı Örgütsel Değişkenler Yönünden Öğretim Liderliği.....	129
Öğretim Liderliği ve Etkili Okul	130
Öğretim Liderliği ve Örgüt Kültürü	130
Öğretim Liderliği ve Örgüt İklimi	131
Öğretim Liderliği ve Örgüt Sağlığı	132
Öğretim Liderliği ve Okulun Başarısı.....	133
Okul Yöneticileriyle İlgili Değişkenler ve Öğretim Liderliği.....	133
Öğretim Liderliği ve Okul Programının Yönetimi	134
Öğretim Liderliği ve İletişim Süreci	136
Öğretim Liderliği ve Değişmenin Yönetimi	137
Öğretim Liderliği ve Diğer Liderlik Türleri.....	138
Öğretim Liderliği ve Karar Verme Stratejileri	139
Öğretim Liderliği ve Duygusal Zekâ	140

Öğretim Liderliği ve Mizah Tarzı	142
Öğretmenlerle İlgili Değişkenler ve Öğretim Liderliği	142
Öğretim Liderliği ve Örgütsel Bağlılık	143
Öğretim Liderliği ve Örgütsel Vatandaşlık	145
Öğretim Liderliği ve İş Doyumu	146
Öğretim Liderliği ve Motivasyon	147
Öğretim Liderliği ve Mesleki Tükenmişlik	149
Öğretim Liderliği ve Öğretmen Özyeterliği	149
Öğretim Liderliği ve Öğretmenlerin Mesleki Gelişimi	151

EKLER

EK-1

MÜDÜRLERİN ÖĞRETİM LİDERLİĞİ DAVRANIŞLARIYLA İLGİLİ BİR ARAŞTIRMA	153
Okul Müdürlerinin Öğretim Liderliği Davranışları*	153
Özet	153
Giriş	154
Okul Müdürlerinin Öğretim Liderliği Davranış Boyutları	155
Problem	156
Yöntem	159
Bulgular ve Yorumlar	160
İl Genelinde Müdürlerin Öğretim Liderliği Davranışları	160
Kıdeme Göre Öğretim Liderliği Davranışları	161
Okulun Çevresine Göre Öğretim Liderliği Davranışları	163
Okulun Başarısına Göre Öğretim Liderliği Davranışları	165
Sonuçlar ve Öneriler	167
Sonuçlar	167
Öneriler	168

EK-2

ŞİŞMAN© ÖĞRETİM LİDERLİĞİ DAVRANIŞLARI ÖLÇEĞİ: GEÇERLİK, GÜVENİRLİK VE NORM ÇALIŞMASI	169
Özet	169
Giriş	170
Öğretim Liderliği	170
Öğretim Liderliğiyle İlgili Ölçekler	172
Çalışmanın Amacı	173
Ölçek Taslağının Oluşturulması	174
Teorik Yapı	174
İçerik (Kapsam) Geçerliliği	176
Yöntem	178
Katılımcılar	178
İşlemler	179
Bulgular	180
Madde Ayırt Ediciliği, Açıklayıcı ve Doğrulamayı Faktör Analizleri	180
Madde Ayırt Ediciliği	180
Açıklayıcı Faktör Analizi	181
Doğrulamayı Faktör Analizi	186
Faktörler Arasındaki Korelasyonlar ve Güvenirlik Analizi	188
Ölçek Norm Puanları	189
Tartışma	190
Puanlama Sistemi, Sonuç ve Öneriler	192
Kaynakça	193
Şişman© Öğretim Liderliği Davranışları Ölçeği	196
Açıklama	196

EK-3

ÖĞRETİM LİDERLİĞİYLE İLGİLİ BİR META-ANALİZİ	201
Öğretim Liderliği Algısını Etkileyen Faktörler ve Öğretim Liderliğinin Örgütsel Değişkenlere Etkisi: Bir Meta-Analiz Çalışması.....	201
Özet	201
Giriş.....	202
Okul Müdürlerinin Öğretim Liderliği Davranış Boyutları.....	202
Problem ve Hipotezler	204
Yöntem	207
Araştırma Deseni	207
Çalışma Örnekleme ve Seçim Kriterleri	208
Kodlama İşlemi ve Operasyonel Tanımlar.....	209
Etki Büyüklüğü Analizleri.....	210
Moderatör Değişkenler ve Moderatör Analizi	211
Araştırmanın Geçerliliği ve Güvenirliği.....	212
Bulgular	214
Yayım Yanlılığına İlişkin Bulgular	214
Cinsiyetin Öğretim Liderliği Algısına Etkisine İlişkin Bulgular .	216
Görev Türünün Öğretim Liderliği Algısına Etkisine İlişkin Bulgular	218
Okul Kademesinin Öğretim Liderliği Algısına Etkisine İlişkin Bulgular	220
Okul Türünün Öğretim Liderliği Davranışları Algısına Etkisine İlişkin Bulgular	221
Öğretmenlik Branşının Öğretim Liderliği Algısına Etkisine İlişkin Bulgular	222
Öğretim Liderliğinin Bazı Örgütsel Değişkenlere Etkisine İlişkin Bulgular	223
Tartışma	225
Araştırmanın Sınırlılıkları ve Öneriler	228
Kaynakça.....	230

1. BÖLÜM

YÖNETİM VE LİDERLİK

Liderlik Kavramı

Liderlik, çeşitli sosyal bilimlerin (psikoloji, sosyoloji, siyaset bilimi, yönetim bilimi) ortak inceleme konularından biri olmasına karşılık, liderliğin ne ifade ettiği konusunda sosyal bilimciler arasında ortak bir algı dayanağı oluşmamıştır. Liderlik, farklı bakış açılarından yaklaşıldığında farklı biçimlerde analiz edilebilen ve tanımlanabilen bir kavramdır. Bir nesneye farklı açılardan bakıldığı zaman onun farklı özellikleri görüldüğü gibi liderlik kavramının da farklı yönlerden yaklaşıldığında, farklı biçimlerde analiz edilip tanımlanması doğaldır. Buna göre liderlik, yönetim biliminin bir konusu ve iş yaşamıyla ilgili bir kavram olduğu kadar, psikolojik, sosyolojik, politik, askeri, felsefi, tarihsel açılardan ele alınıp analiz edilebilen bir kavramdır.

Liderlik, sosyal hayatın çeşitli alanlarında söz konusu olabilir. Örneğin, politika, askerlik, eğitim, işletmeler, sanat dünyası, medya, sosyal hareketler, fikir akımları, dini akımlar vb. Milletlerin olduğu kadar örgütlerin yönetiminde ve başarısında, liderliğin önemli bir faktör olduğu, yaygın bir şekilde kabul edilmektedir. Dolayısıyla başarılı olmuş ülke, işletme ve okulların, bu başarılarını yöneticilerinden daha çok liderlerine borçlu oldukları konusunda yönetim bilimciler ve eğitim yönetimi alanındaki araştırmacılar arasında genel bir uzlaşma vardır (Duke, 1987).